

KONUŞMA EDİMİ KURAMINA DİYALOG TEMELLİ YAKLAŞIM: SİLA GENÇOĞLU'NUN DEMECİ ÜZERİNDEN BİR ANALİZ

DIALOGUE-BASED APPROACH TO SPEECH ACT THEORY: AN ANALYSIS ON SİLA GENÇOĞLU'S STATEMENT

S. Didem ÖZŞENLER*

Öz

Diyalog, kişinin kendi nesnel benliğini kavramasında önemli bir yapıtaşını oluşturmaktadır. Diyalog aracılığı ile senkronize bilgi alıp verme davranışı, kişinin daha çok kendini yenilemesini, öz değerlendirme yapmayı öğrenmesini sağlamaktadır. Diyalog yalnızca iletişimde bulunan kişiyi anlamayı ve algılamayı sağlamayıp aynı zamanda kişinin kendisini de tanımamasını ve benliğini kavramasına yardımcı olmayı getirmektedir. Diyalog, iletişimde bulunan bireylerin karşılıklı bir anlam yaratmasını sağlarken aynı zamanda bu anlamın belirli bir eylem yarattığını gözardı edilememektedir. Konuşma edimi kuramı, sözcelerin içinde yatan alt anlamları ana amaçları kavramaya yardımcı olurken diyalogu da geliştirip akışını sağlayarak ve zenginleştirerek diyalogun ana fikrini keşfetmeye yardımcı olmaktadır. Bu düşünceden hareket ile her bir diyalogun altında yatan eylemi ortaya çıkarabilmek Konuşma edimi kuramı bağlamında bir inceleme yapmakla mümkün olabilmektedir. Bu çalışma, konuşma edimi kuramına diyalog temelli yaklaşım ile bakışı içermektedir. Konuşma metinleri anlamlarına göre sınıflandırılarak içerik analizine tabi tutulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Konuşma Edimi Kuramı, Diyalog, Söz Edimi.

Abstract

Dialogue constitutes an important building block of a person's understanding of his own objective self. The behavior of synchronizing and exchanging information with the help of dialogue enables the person to learn more about self-renewal and self-evaluation. The dialogue not only provides understanding and perception of the communicator, but also helps the person to know himself and help him to understand his own self. The dialogue cannot be overlooked as it allows individuals who communicate to create a mutual meaning, while at the same time this meaning creates a certain action. The speech-action theory helps to explore the main idea of the dialogue by developing and streamlining the dialogue, while helping to understand the main objectives of the sub-meanings within the spelling. From this thought, it is possible to reveal the action underlying each dialogue by conducting a study in the context of the speech act theory. This study includes a dialogue-based approach to the theory of speech act. Speech texts are classified according to their meaning and subjected to content analysis.

Keywords: Speech Act Theory, Dialogue, Speech Act.

Giriş

İletişimin temelinde karşılıklı anlaşmak, anlatmak, anlam yaratmak vardır. İletişim sürecinde karşılıklı tarafların fikirleri, düşünceleri ve duyguları dikkate alındığında ortaya bir anlam çıkmakta, tarafların aldıkları mesaja kendi duygu ve düşüncelerini eklemeleriyle süreç eklektik bir nitelik arz etmekte ve diyalogu oluşturmaktadır.

Diyalog; özel ve kamusal yaşamın farklı alanlarında, aile içi iletişim, örgütsel iletişim, siyasal iletişim kapsamında öğrenme, sorun çözme, etkileme, düşünce ve davranış değişikliği gerçekleştirme, karşılıklı anlayış ve kabul sağlama gibi amaçlarla oluşabilmektedir (Stewart vd., 2002, 234-235).

Birden fazla kişi arasında belli bir amaç için sözlü olarak yapılan fikir alış verişini olarak tanımlanabilen "diyalog" kavramının etimolojik kökeni incelendiğinde Yunanca'daki iki kelimenin "dia" ve "logos"un birleşiminden meydana geldiği görülebilmektedir. "Logos" anlamı ifade etmekte olup, "dia" aracılığı ile anlamında kullanılmaktadır. Bu nedenle diyalog, anlam ya da anlayışın iki ya da daha fazla kişi arasında ortaklaşa yaratıldığı bir olaydır.

Swearingen'e göre diyalog, "Söyleyin, konuşmanın çift taraflıdır ve konuşmayı seyretme biçimidir." (Swearingen, 1990, 35-36). Felsefede birçok araştırmacı diyalogu konuşmanın çok özel biçimi olarak düşünmekte ve diyalogu Sokratik tartışma olarak değerlendirmektedir (Linell, 2001, 10). Hart ve Burks'a göre ise diyalog çeşitli iletişim durumlarına göre önemli spekülasyonlar üretir. Diyalog tartışmasında önemli görüşler diyalogun karşılıklı kendini açma davranışı olduğu yönündedir. Bazı araştırmacılar bu görüşü basitçe ifade biçimi olarak bazıları da iknanın bir türü olarak görme eğilimindedir (Hart ve Burks, 1972, 16).

* Arş. Gör. Dr., Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Kişilerarası İletişim A.B.D.

Buber'in diyalog alanındaki yazında iki temel görüşü bulunmaktadır. Bu anlayışlar temelinde Buber; fikrin sahipliğinden vazgeçerek dile getirilmesini "arasında-between" terimiyle kavramsallaştırmış ve teknik diyalog ile monoloğun önemine dikkat çekmiştir. Buber'in diyalog konusundaki görüşü; monolog-monologue, teknik diyalog-technical dialogue ve gerçek diyalog-genuine dialog olarak ayrımlanan ve aynı zamanda bireyin öğrenme sürecinin temel taşlarını oluşturan üç temel diyalog söylemi üzerine kuruludur (Buber, 1965, 96-101). Diyalogun temel gerçekliği olan "arasında-between" kavramı, monolog ve teknik diyaloga dayanmaktadır. Monolog, dinleme edimi olmadan konuşmayı ifade etmekte; teknik diyalog öğrenmeyi olanaklı kılan bilgi değişimini tanımlamakta; bireyler arasında anlayış ve öğrenme oluştuğunda ise gerçek diyalog meydana gelmektedir. Gerçek diyalogda etkileşim öğrenmeye aracılık etmekte; teknik diyalogda etkileşim, iletişim içeriğine yöneltilmiş konuşma aracılığıyla öğrenmeyi mümkün kılmaktadır (Arnett vd., 2010, 120).

Gadamer (1989)'e göre diyalog, farklı bakış açılarının kabul edilerek etkileşimine izin verilmesiyle başlamakta ve son aşamada söz konusu etkileşim dünya görüşünde farklılaşmayla sonuçlanabilmektedir. Freire (2000), diyalog konusunda "bastırma konsepti-banking concept" ni ileri sürmüş, öğrenme ve iletişimin düşüncelerin serbest biçimde ifadesi ve değişimiyle gerçekleşebileceğini savunmuştur. Arendt, diyalogun bireylerin bir sosyal gruba ait olma ihtiyacından öte öğrenme ihtiyacıyla ilgili olduğu düşüncesinden hareket etmiş; diğerleriyle olan ilişkilerdeki sosyal alanın kişisel farklılıkları ortadan kaldırdığını, bireyin bir sosyal gruba dahil olabilmek için farklılık ve bireyselliğini göz ardı ettiğini söylemiştir (Arendt vd., 2010, 119-120).

Matusov (2009)'a göre "diyalog" terimi birçok yolla kullanılmaktadır. Akademisyenler ve eğitim sektöründe çalışanlar bu terimi daha çok "konuşma" veya pedagojik teknikleri işaret etmek için kullanırlar. Öğrenciler, bilişsel anlayışlarını kazanmak için sohbet ederler. Karmaşık Batı diyalogu şunu savunur: Belirsiz giden veya etkili süreçlerde konu önemli bir noktaya işaret edebilmektedir (Lensmire, 1994, 371-397). Etkileyici pedagojik teknikleri "diyalog" olarak ifade etmek yanlış olabilir, her ne kadar sözcük doğru olarak hatırlansa da, sözcük insan doğası hakkında daha derin anlamları tanımlayabilmektedir (Wortham, 2011, 74).

Diyalogun amacı; kişisel fikirleri hızlı biçimde, dikkatlice düşünmeden anlayabilmedir. Bu sebeple yapılan bir çalışmada öğretmen sorular sorarak öğrencinin düşünceleri ve hareketleri arasında aracı olmaya çalışır, böylelikle öğrenci bu işlem sıklıkla ve hızlıca yapıldığından çelişkiye düşer ve kendinin dışında kalmaya başlar diyalogun bu süreç içindeki amacı öğrencinin kendini eleştirmesini ve yansıtıcı düşüncüyü başlatmayı sağlamaktır (English, 2011, 181).

Billig (1987)'e göre, iletişim içeriğinin yapılandırılması ve ifade edilmesi karşındaki kişilerin ne anlayacağı ve hangi değerleri paylaşacağına dayalıdır. Diyalog ortak bir nokta olduğunda kültürel imalar ve metaforlar paylaşılır. Bu yüzden tartışma, ortak noktaların bulunmasında bir aşamadır. Yararlanılan örnekler, otoriteler, değer imaları ve metaforlar içeriği daha etkili yapacak unsurlardır. Haste ve Abrahams da Bakhtin'in tanımladığı gibi, uygun bakış açılarının her iki tarafı da kendini açığa vurur ve aynı zamanda tartışmanın konumlandığı kriter, kuralcı, itiraz edilen, kapsayan, kapsamayan olarak sınıflandırılabilir (Haste ve Abrahams, 2008, 382). Öyle ki diyalog içinde konunun çok farklı şekillerde konumlanabilir sonuçta hiç aklımıza gelmeyen düşüncelerle bambaşka anlamlar ortaya çıkarabilir.

Birey anlam yaratırken direkt ve dolaylı olarak kültürel kaynaklardan yararlanır. Kültürel söylem ve kişilerarası söylem, diyalog ve bireysel düşünce aracılığıyla oluşur. Bireysel fikirler ve kişilerarası söylem, hızlı sosyal değişim dönemlerinde sosyal kavram ve değerlerin üretimi ve yeniden üretimi yoluyla kültürel söylemi biçimlendirir (Haste ve Abrahams, 2008, 381).

1. Diyalojik İletişim

Bireyin geçmiş iletişim deneyimlerinin, iletişimi nasıl etkilediğinin farkında olması diyalojik iletişim yeteneğinin gelişimine katkıda bulunur. Bu noktada, diğer bireyin bakış açısını sözlü ve sözsüz iletişimle onaylamak diyalojik iletişimin gereğidir (Lane, 2005, 180).

Birçok yaşam teknik diyaloglarla doludur, bilgi değişiminde kendinin ve diğerlerinin kurgusunun karmaşasına katılmaktadır. İletişim etiklerinin diyalojik teorisi temellenir. Öğrenme varsayımla başlamaktadır; insan "diyalojik insanın varlık" hayalini varsaymamaktadır. Böyle yaparak diyalogun içinden maskenin gerçekliğine kaymak, diyalojik olanın hayalinden başka bir şey değildir. Birçok hayat günlük gerekli karşılaşmaların görüntü anlaşmalarıyla anlaşılabilir. Anlama tanımayla, kabul etmeyle ve görüntünün bilgisiyle, görüntünün farklılıklarıyla kendinle ve diğerleriyle sözleşmenin yansımalarının dünyevi gerçekliği ile kendini göstermektedir. İki kişi arasındaki yer sadece bazen ortaya çıkmaktadır (Arendt vd., 2010, 120). Diyalojik olan iki kişinin kurgusunun yeniden kurgulanmasıdır. Birçok insan da bu gerekli günlük diyaloglar içinde tanınabilir. Başkalarıyla kurulan iletişim, bireyin kişiliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda kişinin diyalogu onun kişiliğinden, yapısından, özünden bağımsız

düşünülemezdir. Diyalogda yalnızca insan tanımakla kalınmaz süreç içinde yeni fikirler ortaya çıkacağından farklı bakış açıları, yeni haberler, bilgiler de elde edilmektedir.

Stewart'a göre diyalogun üç temel özelliği bulunmaktadır. İlk özellik, "diğerinin ayakkabısını giyme" sözüyle de ifade edilen ve empatik iletişimin önemli edimi olan dikkatli ve duyarlı dinlemedir. Dikkatli ve duyarlı dinleme, diğer bireyin düşünce ve davranışları onaylanmasa da onun tekliğini kabulü gerekli kılmaktadır. Bir bireyin, diğer farklı düşünce ve görüşleri dikkate alarak kabul etmesinin olaylara bakışını geliştirdiğini ve fikir dünyasını zenginleştirdiğini savunan diğer özellik, farklı bakış açılarının birbirini beslediği düşüncesini temel almaktadır. Diyalogda tarafların birbirini farklı ve tek olarak görmesi anlayışı üzerine kurulu son özellik, iletişim sürecinde manipülatif monolog yoluyla iknaya karşı çıkmakta, iknanın karşılıklı anlayış ve uzlaşmaya dayalı bir süreç olması gerektiğini savunmaktadır. Bu noktada, diyalogun üç özelliğinin empatik iletişime vurgu yaptığı, diyalogda empatik iletişimin bireylerin birbirlerinin düşünce, görüş, ihtiyaç ve beklentilerini yargılamadan saygıyla kabul etmeleri esasına dayandığı söylenebilmektedir (Stewart, 1983, 110).

Herbart'a göre, ne uygulama temelli deneyimler, ne de öncül ilkeler tek başına bir bireyin nasıl eğitilebileceği konusunda yeterli veriyi sunmamaktadır. Her birey tektir ve ancak yaşam deneyimleri ve kişilerarası etkileşimleriyle anlaşılabilir. Bu paralelde eğitimci, öğrenenin öğrenme sürecinin hangi noktada başladığı ve nerede gelişime ihtiyacı olduğunu anlamalıdır. Öğrenim sürecinde dinleme; öğrenenin öğrenme düzeyini belirleme, öğrenenin anlayışının hangi yönde gelişime ihtiyacı olduğunu ortaya çıkarma ve ahlaki rehberliğin ne zamana dek süreceğini belirleme amacına hizmet etmektedir. Bu amaçlar doğrultusunda eğitimci, öğrenende öz eleştirel ve reflektif düşünce biçiminin oluşumu için onun düşüncelerini sorgulamasını sağlayacak diyalojik konuşmadan yararlanmaktadır (Herbert, 1806'dan akt. English, 2011: 180).

Diyalojik konuşmayla diyalojik dinleme birbirine son derece benzer temellere dayanmaktadır. Johannesen diyalojik dinlemenin özelliklerini "gerçeklik", "dahil olma", "onaylama", "şimdilik", "ortak ruh" ve "destekleyici psikolojik atmosfer" olarak sıralamıştır. Diğerinin perspektifini anlama ve içsel (öz) dünyasını kabul etme, yalnız fiziksel olarak değil zihinsel ve duygusal olarak da şu anda olma, üstünlük ya da aşağılık duygusu hissetmeden dinleme, destekleyici iletişim atmosferini oluşturan özelliklerdir (Floyd, 2010, 171).

Söylemler, insanların karşılıklı anlayışa nasıl ulaşacağını gösteren, kültürel olarak paylaşılan hikayeler ve kişilerarası sözel iletişimi içeren diyalojik süreçler olarak ayrımlanabilen iki temel boyuttan oluşmaktadır. Bireyler, sosyal süreç içinde yaşadıkları dünyayı doğrulayan ya da normalleştiren açıklama ve anlatımlar yoluyla çevreleri ve deneyimleri hakkında konuşmaktadır (Haste ve Abrahams, 2008, 381).

Floyd, diyalojik dinlemenin uygulamada bazı zorluklara neden olduğunu; diğerinin deneyim, duygu ve düşüncelerini bilme ve anlamının, diğer bir deyişle, bireyin diğerini anlamak için kendi görüş, düşünce ve değerlerini bir yana koymasının kurgusal bir girişim olduğunu, bu durumun uygulamada mümkün olamayacağını savunmaktadır (Floyd, 2010, 171).

Bakhtinian'ın yaklaşımına göre iletişim, iletişim sürecini yeniden üretir ve kişilerarasında etkileşim ve paylaşımı sağlayarak sosyal yaşamı besler (Baxter, 2007, 121). Söylemde, kültürel kaynaklara dayanan bireysel anlam çıkarımı diyalojik süreç aracılığıyla gerçekleşir. Diyalog; metaforlar, paylaşılan imalar, kültürel kaynaklar ve bireylerin üretimi yoluyla oluşur. Kültürel söylem özellikle hızlı sosyal değişim dönemlerinde sosyal kavram ve değerlerin üretimi, yeniden üretimi, kişilerarası söylem ve bireysel düşünceler yoluyla oluşur, diyalog ve bireysel düşüncede somutlaşır (Haste ve Abrahams, 2008, 381).

Diğer kişilerin fikirlerine açıklık ancak kişinin kendini geçmiş yaşantılarından ya da basmakalıp bir takım düşüncelerinden arınıp sadece o ana odaklanıp orada olmayı gerektirmektedir. Dolayısıyla konuşma kültüründe iletişime nötr başlamak ideolojik, sosyal kültürel yargılardan soyutlanmak esastır.

Martin Buber'in "insan sosyal etkileşimi" kavramının esasını diyalog oluşturmaktadır. Güven ve içtenlik diyalojik iletişimi oluşturmada, içten iletişim bakış açılarının karşılıklı, yavaş asimilasyonu ile empati ve anlayışı geliştirmektedir. Buber'in ifadesiyle, tüm konuşmalar içtenliğini "dahil olma-inclusion" unsurundan alır. Dahil olma, konuşmacının dinleyiciye "kendini açma"sı ve dinleyicinin bakış açısını anlama yönündeki yoğun çabayı gerekli kılmaktadır. İletişim, konuşmacı ve dinleyicinin tutumlarında değişim sağlayabilmektedir (Buber, 1965, 97).

2. Konuşma Edimi Kuramı

Konuşma edimi (Speech Acts) kuramı (Austin, 2007), Austin'in ortaya attığı ve onun öğrencisi olan J.Searle tarafından geliştirilmiş bir dil felsefesi kuramıdır. Aynı zamanda edimbilimin de (pragmatics) inceleme alanına giren bu kuram, dilin sadece bir iletişim aracı olduğu ve temel işlevinin dünyadaki olay ve olguları betimlemek, bildirmek olduğu yolundaki geleneksel görüşü kabul etmemektedir (Searle, 2000, 12).

Konuşma edimi kuramı formu daha önce sosyal bilimde uygulanmadığından, sonuçlar sunulmadan önce yöntem tarif edilmiştir. Araç, Austin (2007) ve Searle (1979) tarafından geliştirilen dilsel pragmatik bir alan olan konuşma eylem teorisine dayanmaktadır. Pragmatik, belirli bir bağlamda dilin anlamını yeniden yapılandırmakla ilgilidir. Anlambilimden farklı olarak, "söylenen" ile değil "ne demek" ile ilgilidir. Pragmatik, söz konusu konuşma durumuyla ilgili hem semantiği hem de mevcut norm ve konvansiyonların bilgisini varsaymaktadır. Konuşma eylem teorisi, eylemlerin konuşma yoluyla yapıldığı varsayımıyla başlar: Konuşma "kurallara göre yönetilen kasıtlı davranış" tır (Searle, 1979). Searle (1969)'a göre bir konuşma eylemi, bir konuşmacının konuşarak gerçekleştirdiği eylemdir. Aşağıdakilerden oluşur: • Yerleşim eylemi, yani, seslerin ve sözcüklerin saf ifadesi • Sözüün önerme içeriğini oluşturan referans ve öneri eylemleri • eylemci eylemi.

Austin, insan iletişimini asgari fonksiyonel bir birim olarak tanımlamaktadır. Konuşma edimi kuramı olarak ortaya atılmış olduğu kuram dilin yönelimini, niyetini esas eylemini ve o dili kullanmanın esas sebeplerini ortaya koymaya çalışmaktadır. Konuşmada geçen en küçük yapı taşından -kelimeden- yola çıkılarak örneğin: "burası çok sıcak" cümlesindeki ifadenin anlamı -söylenenlerin sosyal işlevi "burası çok sıcak olabilir"-pencereyi açması için dolaylı bir istek olabilir" ya da pencereyi kapatmak için dolaylı bir ret anlamına gelebilmektedir. Birisinin bunu yapması gerektiğini ima eden bir şikayet ya da bir istek olabilir(Çelebi, 2014, 74-86).

Searle (1979), herhangi bir edimin gerçekleşmesi için bu edimlere eşlik eden, sözcelere ihtiyaç duyulmadığını savunmaktadır. Bir konuşmacı, belli bir bağlam/ortam/ zamanda bir dinleyiciye bir şey söylediği her durumda başka bir iş de yapmaktadır. İletişim kurmak, bunlardan sadece biri ve zorunlu olanıdır. Başka bir deyişle, her şeyden önce, bir söz söylemenin kendisi de bir edimdir. Kısacası, "bir şey söylemek, bir şey yapmaktır" (Austin, 2007, 15).

Örneğin birisine, (1) Merhaba! dendiğinde "selam verme" edimi, Nasılsın? dendiğinde bir soru sorma ya da "hal-hatır sorma" edimi, (2) Üçgenin iç açılarının toplamı 180 derecedir, dendiğinde "bilgi verme" edimi gerçekleştirilmektedir. Austin, bu düşünceden hareketle, birisine bir şey söylediğinde düzsöz edimi, edimsöz edimi ve etkisöz edimi olmak üzere üç edim gerçekleştirildiğini vurgulamaktadır. Bir başka deyişle bu üç edim bir araya gelerek bir "söz edimi" oluşturur (Akşehirli, 2011, 143-162). Buna bağlı olarak günlük dildeki konuşma herhangi bir amaç gütmeyeceği takdirde düzsöz edimi, ikna- eğlence-bilgi verme-yardım etme gibi iletişimsel fonksiyonlara bağlı olarak ilerliyor ise edimsöz edimi, ancak bir fark, değişim, dönüşüm yaratmayı amaçlıyor ise etkisöz edimini gerçekleştirdiğinden söz edilebilmektedir.

Bir dilde iletişim kurmayı öğrenmek, telaffuz ve dilbilgisi edinmekten fazlasını içermektedir. İletişim kurarken soru sormak, öneride bulunmak, diğer konuşmacıları selamlamak ve teşekkür etmeyi bilmek önemli olmaktadır. Diğer bir deyişle, konuşmanın geleneksel olarak yeni dil topluluğuna konulduğu kullanımları ve bu kullanımların nasıl, nerede ve ne zaman kullanılması gerektiğini bilmek gerekmektedir. Bu dil işlevinin terminolojisi, konuşma eylemleri olarak adlandırılmaktadır (J.L. Austin, 1975). İletişim işlevi, sosyal sözleşmenin bilgisi ve yerel söylem bağlamına özgü bilgiye dayanmaktadır (Saed, 2003, 220). Farklı bir deyişle, herhangi bir söylem eylemi oluştururken söylemin amacı/fonksiyonu eylemin yönünü oluşturmaktadır. Konuşma eylemleri konuşmacının konuşmalarıyla neyi başarmaya çalıştıklarına dair çıkarımlardır (Peccei, 1999, 42).

Konuşma Edimi Kuramı, konuşurken üretilen sözlere, etkilere sahip olabilir veya zayıf olabilir. Bazı ifadeler bazı etkileri taşıyabilir ve bu durum da konuşma sırasında, umut verici, garantili, uyarı veren, bir şeyleri bildiren bazı eylemler gerçekleştirildiği anlamına gelmektedir ve buna konuşma eylemi (konuşma yoluyla eylem anlamına gelir) adı verilmektedir.

Konuşma edimi teorisinde yapılan her konuşmanın üç bileşeni bulunmaktadır. Bunlar: Düzsöz, Edimsöz ve Etkisöz olarak anılmaktadır. Birincisi, bir öneri beyanını, ikincisi amaçlanan anlamını ve üçüncüsü beklenen yanıtını ifade etmektedir. Austin (1962) konuşma eylemlerinin belirli amaçları gerçekleştirmek için sistematik olarak kullanılan iletişimsel davranışlar olduğunu savunmaktadır. Bu nedenle, dilin üç farklı 1) Düz söz Eylemi 2) Edimsel Eylem 3) Etkisöz eylemi yönünden söz etmektedir. Düzsöz eylemi bir şey söyleme, seslerin, kelimelerin ve sözlerin anlamlı bir şekilde üretilmesi anlamına gelmektedir. Edimsel eylem sözüün amaçlanan anlamını ifade etmektedir. Etki söz eylemi ise konuşmanın sonuçlarının etkisi ve önemi, dinleyicilerin/alicının duyguları, düşünceleri veya eylemleri üzerinde hareket etmektedir.

2.1. Konuşma Ediminin Sınıflandırılması

Cohen'in 1996 yılında ortaya atılmış olduğu temsil edici, yönlendirici, ifade edici, yükümleyici, bildirimsel, konuşma edimi sınıflandırması bulunmaktadır. Bu yönelimlerden temsil edici kategori iddiaları, şikayetleri, raporları içermektedir. Yönlendirici kategoride öneriler, ricalar, yorumları temsil edilmektedir.

İfade edici kategori özür, şikayet ve teşekkürleri içermektedir. Yükümlenici kategori sözleri, tehditleri ve önerileri içermekte iken bildirimsel yönelimin sınıflandırılmasında derecelendirme ve deklare etmek gibi alt başlıkları içerdiği gözlemlenmektedir (Cohen, 1996, 961-978).

Temsilci (Representative)	Yönergeler (Directives)	İfadeler (Expressives)	Yükümlenici (Comissives)	Bildirimsel (Declaratives)
İddialar İstemler Raporlar	Öneriler Ricalar Yorumlar	Özürler Şikayetler Teşekkürler	Vaatler Tehditler Teklifler	Kararlar Beyanlar

Tablo 1: Konuşma Ediminin Sınıflandırılması (Cohen, 1996, 961-978).

Konuşma edimi kuramının sınıflandırılmasında temsilci başlığı altında üç ayrı alt başlık bulunmaktadır. Bu durum konuşma hareketi sınıfında konuşmacının ne söylediğinin farkında olmasını ve söylediğine inandığını ortaya koymaktadır. İddialar, çeşitli istemler, raporlar bu başlık altında incelenmektedir. Direktif verici konuşma hareketi sınıfında konuşmacının alıcıya yönelen bir eylem gerçekleştirilmesi istenmektedir. Bu sınıflamada alıcıya öneriler vermek, ricalarda bulunmak, yorumlama yapmak şeklinde üç başlık bulunmaktadır. İfade edici sınıflandırma durum hakkında konuşmacının nasıl hissettiğine odaklanmaktadır. Bu sınıflandırma özürleri, şikayetleri ve teşekkür gibi ifadeleri temsil etmektedir. Yükümlenici iletişim hareketi sınıfı geleceği kontrol edebilmek için komuta zinciri oluşturmaktadır. Sözler verir, tehdit eder ve teklif eder. Bildirim, değişimi dünyanın merkezini en hızlı yolla değiştirmeye çabalamaktadır. Konuşmacıların amaçlanan eylemleri gerçekleştirmek için dili nasıl kullandığını ve dinleyicilerin söylediklerinden anlamı nasıl belirlediğini ve amaçlandığını açıklamaya çalışmaktadır. Kelimeler sadece bilgi sunmak için değil aynı zamanda eylemleri gerçekleştirmek için kullanılabilir yollarla ilgili pragmatik bir alt alanını oluşturmaktadır (Searle, 1975, 344-364).

3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel noktası diyaloglar ile gelişen, değişen ve yeni bir dinamik boyut kazanan söz edimlerinin sosyal medya araçlarından instagramda ne yönde değiştiğini konuşma edimi kuramı çerçevesinde araştırmaktır. Günlük dilde söz edimlerinin dijital bilgi teknolojileri ile farklı ve yeni bir boyut kazandığı görüşünden yola çıkarak yeni ve güncel bir sansasyonel haberin analizi yapılarak oluşturulan paradigmanın ortaya çıkardığı yeni iletişim örüntülerini sentezlenme amaçlanmıştır.

4. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmanın evreni olarak instagramda 1 Kasım 2018 Perşembe tarihinde Sıla Gençoğlu'nun Ahmet Kural'ın kendisine fiziksel şiddet uyguladığı demeci ve akabinde kendi resmi adresinde yazmış olduğu yazı üzerinden ona atılan 61.727 mesaj seçilmiştir. Örneklem ise bu mesajların 535 tanesi okunmuş okunan mesajlardan, reklam, küfür, argo söz içerikli olanlar ve emojili olanlar çıkarılarak seçilmiştir. Cinsiyet faktörü de incelenen özellikler arasında olduğundan mesaj atanların rumuzlarından cinsiyet belirlemesi yapılamamış olan mesajlar da değerlendirmeye katılmamıştır. Bunun üzerine 325 mesaj üzerinden analiz yapılmıştır. Bu mesajlar Cohen (1996)'in konuşma edimi kuramında belirlemiş olduğu beş ayrı kategori üzerinden içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Bu analiz yapılırken cinsiyet faktörüne ve Sıla'nın yanında ve karşısında atılan mesajlar olmak üzere 4 farklı tablo üzerinden değerlendirme yapılmış ve belirgin örnekler üzerinden bir mesajın konuşma edimi kuramı çerçevesinde hangi yönelimden ne yöne evrildiği analiz edilmiştir.

5. Araştırmanın Analizi

Araştırmanın analizi Sıla Gençoğlu'nun demecine yönelik instagramda yapılan yorumların incelenmesi üzerine oluşturulmuştur. Aşağıda kadın- erkek, Sıla Gençoğlu'nun yanında ve karşısında olarak atılmış mesajların Cohen tarafından yapılmış sınıflandırmalara ayrılması ve bunlarla ilgili bazı örnekler yer verilmiştir. Bu örneklerden bazıları Sıla Gençoğlu'nun demecine yapılmış olan yorumlardan oluşmakla birlikte bazıları Sıla Gençoğlu'nun takipçilerinin demecin altına kendi aralarında yapmış oldukları yorumlardan oluşmaktadır. Aşağıdaki tablo kadınların Sıla Gençoğlu'na verdikleri destek mesajlarının sınıflandırılmasını göstermektedir:

Temsilci (Representative)	Yönergeler (Directives)	İfadeler (Expressives)	Yükümlenici Comissives	Bildirimsel (Declaratives)
İddialar (Assertions) ****	Teklifler (Suggessions) *	Özürler (Apologies) *	Vaatler (Promises) *****	Dereceler (Decrees) **
Talepler (Claims) *****	Ricalar (Requests) **	Şikayetler (Complaints) *	Tehditler (Treats) *	Beyanlar (Declarations) *
Reports (Bildirimler) *****	Yorumlar (Comments) ***** ***** ***** ***** *****	Teşekkürler (Thanks) ****	Öneri (Offers) ***** *****	
*	**			
	*****			

Tablo 2: Kadınların Sıla Gençoğlu'nun Demecine Yönelik Atmış Oldukları Destek Mesajlarının Cohen'in Konuşma Edimi Kuramı Sınıflandırmasına Göre Dağılımı

Bu iletişim sınıfında 71 tane mesaj içinde en fazla **Yönergeler** sınıflandırmasının alt sınıfından **Yorumlar** kısmına mesaj atıldığı görülmektedir. Temsili sınıflandırmada iddialar alt başlığına yönelik 4 tane iddia mesajı atılmıştır. Bu mesajlar genellikle yorumcuyu destekler niteliktedir. Yorumcular kendi hayatlarından örnekler vererek farklı bir deyişle kendilerini Sıla ile özdeşleştirerek düzsöz, edimsöz ve en nihayetinde “sesimiz oldun”, “ancak senin gibiler sayesinde kurtuluş bulacağız” cümlelerine benzer nitelikte sözceler ile etkisöz uyandırmayı amaçlamaktadır. **Talep** mesajlarından 8 tanesine rastlanmıştır. Genellikle “sen susma, şarkılarınla yarana merhem ol, bizlere de kuvvet ver” niteliğinde şarkılarına sarılarak ve cesaretini hiçbir zaman yitirmemesi gerektiği yönünde talepler almaktadır. **Bildirme** sınıflandırmasında 13 mesaj görülmektedir. Bunlar genellikle kişilerin kendi yaşam örnekleri ya da yorumcunun geçmiş hayatından örnekler verip bildirim yaparak sergilemiş oldukları geçmiş yaşam deneyimlerini içermektedir. Yönergeler sınıflandırmasının bir alt başlığı olan tekliflere yönelik olarak “Bundan sonra şu şekilde davranırsan bu başına gelmez” şeklinde ifadeler yer verilmektedir. **Ricalar** alt başlığındaki mesaj sayısı 2 tane olup “2 satırlık adamları musallat etmeme”si yönünde Sıla Gençoğlu'nun şarkısına da atıf yaparak verilen mesajlardır. **Yorumlar** alt başlığındaki 116 mesajda kadınların yorumcuya olan destekleri güzel sözleri, dayanıklılık, cesaret içerikli mesajlardan oluşmaktadır. **İfadeler** başlığı altında, “tekrar barışmanızı dilediğim için özür dilerim.” mesajı gelmiştir. Şikayet ile ilgili 1 mesaj gelmiştir. Bu içerik yine yorumcunun yanında ve toplumun değer yargılarına uymayan hareket hakkında kişiye yönelik yapılan şikayet ile ilgilidir. 4 tane cesaret ve sesini duyuramayanların dili olduğu için atılan teşekkür mesajları bulunmaktadır. 5 vaat içeren mesaj, 1 tehdit mesajı, 12 öneri, 2 tane hiyerarşi ile ilgili ve 1 tane de beyan edici bir mesaj bulunmaktadır. Talep edilen mesajlar aşağıdaki gibidir:

Canım neye üzülüyorsun ki Sıla'ya, senin sürekli gördüğün şiddeti o bir kere gördü, Türkiye'yi ayağı kaldırdı ama sen ve senin gibiler sürekli aynı durum ve sessiz kalmak zorunda kalıyorlar sen kendine ve senin gibi sessiz kadınlara üzül bunun gibilere değil

Başka bir anlatımla, bir yorumcu başka bir yorumcuya “Sen kendine yan!” alt mesajını vermektedir. Bu yazmış olduğu sözlerden, toplumda yaşayan insanların yaşadıkları duruma karşı duyarsız kalmaması, sesini çıkarmalarını talep ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bir diyalogun konuşma edimi teorisiyle bir mesaj atanın üzüntü yorumunun karşı bir mesaj ile toplumun geneline mal edilen bir kişisel talep sınıflandırmasına dönüştürüldüğü gözlemlenebilmektedir. Bu mesaj düz sözün “Canım neye üzülüyorsun ki Sıla'ya, senin sürekli gördüğün şiddeti o bir kere gördü, Türkiye'yi ayağı kaldırdı”, devamında gelen edimsöz ile “ama sen ve senin gibiler sürekli aynı durum ve sessiz kalmak zorunda kalıyorlar” biz ve bizim gibi popüler olmayan kişiler sesini duyuramadığı için aynı şeyleri yaşamaya devam edecek beklentisi içerisinde ve mesajın etkisi de şu yönde olmaktadır “sen kendine ve senin gibi sessiz kadınlara üzül bunun gibilere değil” sözü ile de Cohen'in söz edimi sınıflandırmaları içerisinde Temsil sınıfında diğerlerine yönelik “sen kendine üzül” sözü ile bir talebini dile getirmektedir. Bildirme bağlamında atılan mesajlara örnek olarak:

İyi de o sırada ikisi de ayrıydı nasıl aldatma oluyor acaba.. Kural, gerçekten dövmüş kızı işte.. O dönemde ayrılmak isteyen de Ahmet Kural'dı.. Başkasıyla aşk yaşamış kime ne ona aldatma denemez... Şoförü de zaten tanıklık etmiş olaya.. Ayrıca yazışmalar var.. Yani apaçık ortada sonradan efendim yalanmış bilmem ne konuyu aldatmış diyerek de ört bas etmesin kimse bir zahmet

Bu mesaj yorumcunun geçmiş yaşantısından örnekler ile durumu bildirme üzerine verilen bir mesajdır. Bildirerek temsil eden genel yargılara yol açan bir mesaj olduğu varsayılabilir. "İyi de o sırada ikisi de ayrıydı nasıl aldatma oluyor acaba", ve "Şoförü de zaten tanıklık etmiş olaya.." gibi kişisel bildirimsel sözleri ile Cohen'in temsilci sınıfına yönelik bazı atıflarda bulunmaktadır. Böylelikle diyalog stabil şekilde Sıla'ya taraf olanlar, destekleyenler ve karşıt çıkanlar şeklinde ilerler iken sohbetin seyri değişmiş ve detaylı analiz başlamaktadır. Biz düz sözceğin, edimsel bir eylem ile etki söz eylemine dönüştüğü görülmektedir. Mesajın etkisi ne kadar yoğun ise diyalog ile anlam örüntüsü o yönde evrilmektedir. Öneri bağlamında atılan mesajlardan örnekler aşağıdaki gibidir:

*Merhaba Sıla hanım, Size ve sizin gibilerin adına üzgünüm. Ben o anki bir pozisyonda olsaydım yemez yedirirdim o dayakları!
Bir kadın kendini birey olarak tüm tehlikelere karşı korunmasını Bilip Savunmalı.! (Bir kaç haftanın iki saati kafi Savunma hareketlerini öğrenmek için.) Bak o zaman O insan bir daha ne size ne de başkasına uygular. Geçmiş olsun Güzel Sesli Güzel İnsan*

Bu mesaj ile Sıla Gençoğlu'na öneri bağlamında mesaj atılmaktadır. Düz sözün ortaya çıkardığı edim söz "kendinizi korumak için savunma dersleri alın" olmaktadır. Etkisöz olarak "Kendimizi ancak ve ancak savunma dersleri alarak koruyabiliriz" dir. Bu bağlamda kişi Cohen'in yükümleyici kategorisi içeriğinde öneri sınıfına özgü bir söylemde bulunmaktadır. Bu sözün etkisinin ağırlığına yönelik olarak diyalogun anlam yaratma eğilimi değişecektir.

*Canım Sılam, görünüşü heybetli, kalbi pamuk, duyguları narinim bu belki gözünden kaçacak ama yazmak istedim.
Lütfen ve lütfen bir süre kendi başına kal hatta adı geçen bir beyefendi ile asla yakınlaşma bile zira o zaman seni başka bir şekilde yıpratırlar her şekilde yanındayız ve seni çok seviyoruz.*

Bu mesajların ortak noktası destekledikleri yorumculara kendi yorumları bağlamında akıl vererek öneri sunmaktadırlar. Verilen demeci bir öneri isteme gibi algılayan kişilerin vermiş oldukları önerilerdir. Sıla'nın demecine yönelik olarak yorum yapan ve arkasında başka takipçiler tarafından yorum almayan takipçiler alıcı konumundadır ve demeci kendileri tarafından nasıl algıladılar ise o şekilde cevap vermektedirler. Bu mesajlar ağırlıklı olarak yorum, öneri, talep şeklinde gelmektedir. Ancak eğer takipçiler kendi aralarında yorum yazıyorlar ise bu durum karşılıklı diyaloglar ile anlamın dönüşmesi ve başta alıcı olan kişinin kaynak olup mesajı yeniden biçimlendirip kodladığı gözlemlenmektedir. Bu durumda başta öneri niteliğinde yapılan yorum karşı takipçi tarafından etkisöz eylemi ile temsil edilen kategoriye girip iddialar, talepler ya da bildirimler alt kategorisine girebilmektedir. Yorum alt sınıfına yönelik verilen mesajlar aşağıdaki gibidir:

*Geçmiş olsun. Sessiz kalmadığınız için
de tebrik ederim yürekten. Ayrıca hem
güzel, hem güçlü bir kadın olarak öyle
bir adamla ne işiniz vardı başından beri
anlamadım. Size hiç yakışmıyordu
siddet olmasa da*

*Sen daha iyi bilirsin kendi çıkarı için
olanları gerçekten hissetmeden orada
olanları*

Yorumlar en çok yazılmış destek mesajlarındandır. Direktif vericidir. Toplumun geneline mal olan içerikler mevcuttur. İkinci mesaj bir kişiye karşı yapılan karşı yorum niteliğindedir. Birinci mesaj akıl verici bir yorum niteliğindedir. Bu, “öyle bir adamla ne işiniz vardı başından beri anlamadım. Size hiç yakışmıyordu” sözünden anlaşılabilir. Etki söz eylemi olarak “Böyle adamlar ile arkadaşlık yaparsanız olacağı bu” alt mesajını oluşturmaktadır. Ortaya çıkan bulgularda kadınların erkeklere oranla daha fazla etkisöz eylemi gösterdiği gözlemlenmektedir.

Temsili (Representative)	Yönergeler (Yükümlenici)	İfadeler (Expressives)	Yükümlenici (Commissives)	Bildirimsel (Declaratives)
İddia (Assertions) **	Teklifler (Suggestions) Ricalar (Requests)	Özürler (Apologies) **	Vaatler (Promises) Tehditler (Treats)	Dereceler (Decreases) Beyanlar (Declarations) **
Talep (Claims) **	Yorumlar (Comments) *****	Şikayetler (Complaints)	Öneriler (Offers) *****	
Bildirmek (Reports) ****	***** *****	Teşekkürler (Thanks)		
	**			

Tablo 3: Erkeklerin Sıla Gençoğlu'nun Demecine Yönelik Atmış Oldukları Destek Mesajlarının Cohen'in Konuşma Edimi Kuramı Sınıflandırmasına Göre Dağılımı

Bu tabloda erkeklerin yorumcuya karşı destek mesajları mevcuttur. Yine en çok yorum mesajlarına rast gelmektedir. Bunun dışında bildirim, talep, iddia, öneri, özür ve beyan gibi farklı farklı alt sınıflandırmalara giren mesajlar mevcuttur. Özür dileyenler yapılan olayı kişiselleştirip ve içselleştirip özür dileme yolunu tercih etmişlerdir. Öneriler kadınların verdikleri önerilere benzer bir biçimde akıl verici niteliktedir. Ve şarkısından örnek vererek “iki satırlık adamları musallat ettik ömrümüze” diyerek aslında adamın onu hak etmediğini kendisine layık bir sürü insanın onu beklediğini vurgulamaktadır. Yorumlar çerçevesinde yollanan mesajlar aşağıdaki gibidir:

*Biz Sıla'cılar hep senin şarkılarınla iyileştik
ve en kötü günümüz de senin şarkıların
vardı bizimle. Ben ve benim gibi
düşünenler yanında merak etme. En
doğrusunu yaptın. Hem cinsim olduğu için
utanıyorum.*

Erkeklerin yapmış oldukları destek mesajları çoğunlukla yorumsal bir nitelik taşımaktadır. Düz söz olarak “Hem cinsim olduğu için utanıyorum” sözünü söylemiş edimsöz olarak kendini bu kişi ile özdeşleştirmiş ve etkisöz olarak bu durumdan utandığını ve durumu aslında kınadığını olmaması gereken bir davranış olduğunu farklı bir biçimde dile getirmektedir. Vaat bağlamında atılan mesajlar aşağıdaki gibidir:

*Kadına şiddete hayır!!! Sıla kadınların sesi
oldu. Bu ve bunun gibi davranışlarım
sergilenmediği, kadınlara el kalmadığı, söz
sahibi olduğu, hakları olduğu yarınlar
için....*

Yukarıdaki bu mesaj vaat bağlamında yükümleyici sınıftan bir örnek mesajdır. Erkek bir takipçinin Sıla nezdinde tüm kadınlara yönelik olarak yollanmış olduğu genel bir mesajdır. “Kadına şiddete hayır!!!” sözü ağırlıklı olarak düz söz eyleminin bir mesaj veren etkisiz bir niteliği taşıdığını göstermektedir. Tüm kitleleri harekete geçirebilecek hazır bir platformdan yararlanmayı amaç edinmiş olabileceği de belirtilebilmektedir. Yükümleyici kategorisinin alt başlığı olan öneri başlığına yönelik yollanan mesajlar aşağıdaki gibidir:

*Kadın kadının düşmanıdır... Bunun en
büyük kanıtıdır. Ayrıca Sıla'nın ne
ihtiyacı var yalan söylemeye. Şarkısı mı
tutmuyor, albümlerini satmıyor? Bugüne
kadar özel hayatıyla hiçbir şekilde gündeme
gelmedi. Her zaman sanatıyla gündemde
olan biri. Azıcık mantıklı olun lütfen..*

Erkek bir takipçinin başka bir takipçiye yapmış olduğu bu yorumda kişiyi mantıklı olmaya davet etmektedir. Karşıt bir mesaj bu şekilde birtakım bildirimler ile evrilip düzsöz-edimsöz ve etkisiz aşamalarından geçerek karşıdaki kişiye söz hakkı tanımış, düşünmeye sevketmiştir. Bu durumda her türlü mesajın olumlu ya da olumsuz, pozitif ya da negatif içerikli olması kişinin Sıla'yı destekleyip desteklememesine göre diyalog içinde evrilip farklı anlamlar yaratılmasını sağlamaktadır. Bu mesaj da diğer bir takipçiye karşı yapılan yorum niteliğindedir. Şikayet sınıfı aşağıdaki gibidir:

*Sıla ne işin var senin yanlış insanlarla
başka kalbi güzel kaliteli başka erkekler
beyler varken yanlış yolda yürüyemezsin*

Bu takipçi de tıpkı kadın bir destekçinin attığı mesaj içeriğinde benzer bir mesaj atmıştır. İçten içe desteklerken sitemkar söylemleri de gözden kaçırmamaktadır. Etki söz olarak söylediği mesaj “Sen daha iyilerine layıksın”, “yanlış insan bulduğun için bunları yaşadın” gibi bir alt mesaj ile birtakım sitemlerde bulunurken aynı zamanda bir yol gösterme, akıl verme durumu da söz konusudur. Tüm bu mesajlar ve yorumlar bir demecin kaç farklı şekillerde anlaşılacağı ne kadar farklı yönere çekilebileceği ve konuşma edimi kuramına göre de kaç farklı sınıflarda yer bulacağı ön görülmektedir. Öneri sınıfı için verilebilecek örnekler aşağıdaki gibidir:

*Yaşadıklarınızdan öğreneceğiniz en
güzel şey yüreğinize sığınmaktır. Saygı
ve Sevgilerimle...*

*Sen sen ol ama asla güvenme. Hep bu
olacak yaşantında kim gelirse kim olursa
olsun o kişiden bekliyor olacaksın... Sana
yapılan bu çirkin davranışı esefle
kınıyorum bütün kadınlar melektir.*

Yukarıdaki iki örnek hayat dersi verme niteliğindedir. İlk mesajda “Yaşadıklarınızdan öğreneceğiniz en güzel şey yüreğinize sığınmaktır.” Sözü ile kendine dön yüreğini dinle o sana en doğru yolu söyler etki söz edimini gerçekleştirmektedir. İkinci mesaj ise “Sen sen ol ama asla güvenme. Hep bu olacak yaşantında kim gelirse kim olursa olsun o kişiden bekliyor olacaksın” sözü ile bu yaşadığından dolayı hayatındaki diğer kişilere karşı hep temkinli davranmasını tembihleyerek güvenini yitireceğini ve herkesten aynı davranışları göstereceğinin beklentisi içerisinde olacağını vurgulamaktadır.

Temsili (Representative)	Yönergeler (Directives)	İfadeler (Expressives)	Yükümleyici (Commissives)	Bildirimsel (Declaratives)
İddialar (Assertions) *****	Teklifler (Suggestions) Ricalar (Requests) *	Özürler (Apologies) Şikayetler (Complaints) *****	Vaatlar (Promises) Tehditler (Treats) Öneriler (Offers) *	Dereceler (Decrees) * Beyan (Declarations) ***
Talepler (Claims) **	Yorumlar (Comments) *****	Thanks (Teşekkürler)		
Bildirmek (Reports) *****				

Tablo 4: Kadınların Sıla Gençoğlu'nun Demecine Yönelik Atmış Oldukları Karşı Mesajlarının Cohen'in Konuşma Edimi Kuramı Sınıflandırmasına Göre Dağılımı

Yorumcuya karşıt mesaj veren kadınlar genellikle yorumcunun geçmiş yaşantılarını bildirerek sıkayette bulunup, iddialarla yorum mesajları atmışlardır. İddialara örnek olarak şu örnekler verilebilir:

O kadar kadın şiddet gördü hatta yakılarak öldürüldü birşey demediniz Sıla'ya ufacık ittirmiş diye arkandayız diyorsunuz kadına şiddete hayır diyecekseniz tüm kadınlar için deyin sırf ünlü diye bitek sılaya değil ayrıca sıla şiddet görüyorum demiş olabilir doğru olduğu ne malum o olayı 2 kişi yaşadı bir tek Sıla'yı dinleyerek yargılamayın ki zaten gündeme gelmek için yapıyorlar kadınlarda sırf o kadın diye onu korumasın iki taraflı düşünün belki Sıla'nın suçu hemen yargılamayın Ahmet Kural öyle bir adam değil!!

Sıla Gençoğlu'na olumsuz yorum yapan kadın takipçiler genellikle bildirim ya da olumsuz yorum şeklinde mesaj atmışlardır. Bu mesajların bir örneği yukarıdaki gibidir. “ufacık ittirmiş diye arkandayız diyorsunuz kadına şiddete hayır diyecekseniz tüm kadınlar için deyin sırf ünlü diye bitek sılaya değil ayrıca sıla şiddet görüyorum demiş olabilir doğru olduğu ne malum”, ve devam eden “iki taraflı düşünün belki Sıla'nın suçu hemen yargılamayın Ahmet Kural öyle bir adam değil!!” sözcüsü ile diyalogu farklı bir tarafa çekip her duyulana görülene inanmamak gerektiği, kendisince tanıdığı bildiği Ahmet Kural'ın öyle birisi olmadığı, yapılanın belki Sıla'nın suçu olabileceği yönünde etkisöz edimi yaratmaktadır.

Temsili (Representative)	Yönergeler (Directives)	İfadeler (Expressives)	Yükümleyici (Commissives)	Bildirimsel (Declaratives)
İddialar (Assertions) *****	Teklifler (Suggestions) Ricalar (Requests) Yorumlar (Comments) *****	Özürler (Apologies) Şikayetler (Complaints) **** Teşekkürler (Thanks)	Vaatlar (Promises) Tehditler (Treats) Öneriler (Offers) ***	Dereceler (Decrees) Beyanlar (Declarations) *****
Talepler (Claims) *				
Bildirimler (Reports) *****				

Tablo 5: Erkeklerin Sıla Gençoğlu'nun Demecine Yönelik Atmış Oldukları Karşı Mesajlarının Cohen'in Konuşma Edimi Kuramı Sınıflandırmasına Göre Dağılımı

Sıla Gençoğlu'na negatif mesajlar atan erkekler de kadınlara yönelik “kadın kadının kurdudur, kıskandığınız için karalyorsunuz” gibi mesajlar atmışlardır. Olumsuz erkek mesajları genellikle beyan ve bildirimlerden oluşmaktadır, buna ek olarak iddia ve öneriler peşini takip etmektedir. Yorumcuya karşıt mesajlar genellikle toplumun ataerkil yapısına uygun, kadın erkek rollerinin keskinleştiği, köklendiği, ayrıştığı bir biçim almaktadır. İddia sınıfı için verilebilecek örnekler aşağıdaki gibidir:

Düşünüyorum da bu iftiranın vebalini nasıl vereceksin

Erkek takipçilerin yapmış oldukları karşıt yorumlar da genellikle kendi bilgilerine dayanarak yapmış oldukları bildirimler neticesinde ortaya atılan iddialar niteliğinde olmaktadır. Yukarıdaki sözcede etkisöz eylemi olarak bu demecin gerçek olmadığı, iftira olduğu ve bunun vebalini ağır ödeyeceği şeklinde bir alt mesaj vermektedir. Talep sınıfı için verilebilecek örnekler aşağıdaki gibidir:

*Bu olayda tamamen masum olduğumu düşünmüyorum mağduru
oynamaktan vazgeç bence*

Yukarıdaki sözcede, bir erkek takipçinin bu söylenenlere inanmadığı ve Sıla Gençoğlu'nun mağdur edebiyatı yaptığını düşündüğü gözlemlenmektedir. Bu sebeple mağdur gibi davranma diyerek aslında bir isteğini ve niyetini dile getirmektedir. Ancak olumsuz yorum yapan erkek takipçilerin ağırlıklı olarak yorum, bildirim ve beyan gibi sınıfsal alt başlıklarda mesaj gönderdiklerine rastlanmaktadır. Şikayet sınıfı için verilebilecek örnekler aşağıdaki gibidir:

*Ne öğrendin ne görmüşsün şiddeti daha niye barışıyorsun arkadaş?
Barışma o zaman sonra burada şov gereksiz gereksiz mevzular Ahmet
suçlu suçlu da sende pek suçsuz sayılmazsın hani ....*

Şikayet alt başlığında erkek takipçi Sıla'yı ayrıldığı kişiye geri döndüğünden dolayı yaptıklarının şov olduğuna inanmaktadır. Etkisöz edimi bu konuşulan mevzuların şov olduğu yönünde anlamı değiştirmektedir. Yorum sınıfı için verilebilecek örnekler aşağıdaki gibidir:

*Sizin gibiler doğruyu kovar, yanlış baş tacı
yaparsınız. Koyun zihniyetinizi kadına şiddetin
arkasından giderek bari sürdürmeyin yazıklar olsun!*

Yukarıdaki mesajdan bir erkek takipçi başka bir erkek takipçiye yönelik olarak yorumda bulunmaktadır. Süregelen diyalogda kadına şiddeti meşrulaştıracak söylemlerden dolayı öfkelenen takipçi düşünmeyen, üretmeyen zihniyetin kadına şiddetin normalleştirilmesini kınamakta ve bunun bitmesi yönünde talepte bulunmaktadır. Bu şekilde etkisöz edimi "Koyun zihniyetine alıştık ama bu zihniyet bari kadına yönelik küçük düşürücü eylemlerin meşrulaştırılması yönünde olmamalı" şeklinde bir anlam yaratılarak gerçekleştirilmiştir.

Buber (1965)'in deyimine göre insanın diyaloga dahil olması ya da iletişime dahil olabilmesi, kişinin kendini dinleyiciye açma davranışı göstermesi, şimdi ve buradalık, eşitlik ruhu gibi özellikleri de beraberinde getirmektedir. Bu araştırmada Sıla Gençoğlu'nun kadına yönelik şiddet bağlamında verdiği demec üzerine takipçilerinin verdiği mesajlar incelendiğinde Konuşma Edimi Kuramı bağlamında diyalogu çok farklı yönlerde çevirebileceği yeni anlamlar doğurabileceği Cohen'in (1996) Konuşma Edimi sınıflandırmasıyla (temsilci, yönergeler, ifadeler, yükümleyici, bildirimsel) şekilde incelenmiştir. Bunun sonucunda kadınların daha çok yorum bildirim ve öneri mesajları verdiğine erkeklerin de yorum bildirim ve öneri verdiğine ancak kadınlar kadar çok vermediğine rastlanmıştır. Kadınlar diğer sınıf ve alt sınıflarda da mesajlar atarken erkekler diğer sınıflara girebilecek olan mesajları belirgin şekilde az atmışlardır. Buna bağlı olarak kadınların daha duygusal zekalarına göre hareket ettikleri, daha ifadesel ve betimleyici oldukları, gerek bildirim gerek talep gerek öneri akıllarına gelen her şekilde destek mesajları attıklarına erkeklerin ise daha araçsal iletişim kurduklarından dolayı destek mesajlarını yalnızca Sıla'nın kendisini iyi hissetmesine yönelik karşıt mesajların ise daha çok kışkırtıcı, savunmaya geçirtebilecek nitelikte ve kendisini kötü hissetmesine yönelik mesajlar attıkları gözlemlenmektedir. Destek karşıtı mesaj veren kadınlar az da olsa diğer sınıflara girebilecek nitelikte mesajlar atmışlardır. Ayrıca konuşma edimi kuramı diyalogun etkisi ile konuşmanın hangi sınıfta değerlendirilmesi gerektiği ya da bireyin farkındalığını sağlayıp fikir vermektedir.

Sonuç

Diyalog, insan hayatında bir anlam yaratmak, gerçek bir iletişim kurmak için vardır. Monolog, insanın kendi kendisine iç sözleşme, iç hesaplaşma, sesli düşünmeye yararken öznel benliğini geliştirmekte, diyaloglar da iletişimde bir fonksiyon taşımanın yanı sıra diğerleri ile nesnel benliğini geliştirmekte ve pekiştirmektedir. Bu bağlamda, diyalog en az iki kişinin bir araya gelerek bir işi başarması, bir şeyler paylaşması, bir düşünceyi inşa etmelerine dayanan iletişimin en temel parçasıdır.

Bu çalışma dijital mecrada diyalogun konuşma edimi kuramından yola çıkarak nasıl değiştiğini, dönüştüğünü, alt ve örtülü anlamları farklı bir anlatımla konuşma ediminin bileşenlerinden olan düzsöz, edimsöz harici etkisözün nasıl anlamlandırılması gerektiğini ve diyalogun bu kuramdaki yerini ve önemini ortaya koymaktır. Bu bağlamda topluma mal olmuş yorumcunun verdiği demekten yola çıkılarak yapılmış olan bu analizde dijital mecrada daha çok temsil ve yönergelerle yönelik mesajlara rast gelindiği gözlemlenmektedir. Bu elbette ki demecin içeriğine göre farklılıklar gösterecektir ancak sansasyonel boyutta ortaya atılmış bir iddianın mesaj ve karşıt mesajların yoğunluğuna göre en çok temsili (talep, bildiri ve iddianın) yönergelerden de (yorum)un sıklıkla yapıldığı gözlemlenmektedir.

Kadınlar erkeklere oranla daha fazla duygusal ve destek mesajları atarken erkekler daha çok araçsal (öneri vermek, akıl vermek) gibi türk toplumunun temsili yapısından hareketle ve erkeklik algısına yönelik roller aracılığıyla mesajlar atmışlardır. Karşıt görüşteki kadınlar iddia, bildirim ve beyan ile karşıt mesajlar atmışlardır. Konuşma Ediminin etkisöz bileşeni bağlamında yapılanın bir rol olduğu, oyun olduğu tiyatronun iyi oynandığını vurgular niteliktedir. Karşıt görüşteki erkek mesajları da benzer nitelikte yorumlar yapmışlardır. Olumlu kadın ve olumlu erkek mesajları birbirinden mesaj yoğunluğu bağlamında sınıfsal bağlamda farklıdır. Örneğin; olumlu kadın mesajlarında temsili ve bildirim ana sınıflandırmalarına giren mesajlar yoğunlukta iken olumlu erkek mesajlarında yoğunluğun sadece yönlendirici mesajlarda olduğu görülmektedir. Farklı bir anlatım ile erkekler kadınlar gibi, bildirim ve iddialarla öne attıkları savları ikna etme yolunu tercih etmemişlerdir. Ancak olumsuz mesajlara bakıldığında kadınlar ve erkekler arasında atılan mesajların ağırlıklı olarak aynı ana sınıflandırma grubuna girdiği gözlemlenmektedir. Bu sınıflar da genellikle temsili, yönlendirici ve ifadesel mesajlardan da şikayet alt sınıfına dahil edilen mesajları kapsamaktadır. Bu bağlamda erkeklerin ve kadınların attıkları mesajlarda inşa edilen anlamın örüntülerinin benzer noktalardan oluşturulduğu söylenebilir. Bununla birlikte mesaj atanların kendi aralarında oluşturdukları diyaloglar ile bir mesaj diyalog içinde konuşma edimi kuramı bağlamında etkisöz bileşeninin derecesi ve etkisinin değişebileceği yapılan analiz kapsamında görülmektedir. Bu noktada bir diyalogda kaynağa verilen sözlü geribildirimde sözün edimsöz bileşeni (açık anlamı) ne kadar yoğun ise ya da ne kadar güdümlü ise yeni gelen mesajın etkisi ve temsili o oranda yüksek olmakta ve diğer mesajın yönünü değiştirebilmektedir. Bu çalışmadan sonraki çalışmalarda konuşma edimi kuramının ikna psikolojisindeki yeri ve önemi araştırılabilir ya da sosyal bilimlerdeki yeni araştırma alanlarına ışık tutabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Arnett, C. Roland-Bell, M. Leeanne-Fritz Harden M. Janie. (2010). Dialogic Learning as First Principle in Communication Ethics. *Atlantic Journal of Communication*. 18. 111-126.
- Akşehirli, S. (2011). Söz Edimleri Kuramı Açısından Kurgusal Anlatı Metinlerinde Söz Aktarımı. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages. Literature and History of Turkish or Turkic*. Volume 6/2 Spring. 143-162.
- Austin, John L. (1962). *How to Do Things with Words*. Oxford: Oxford University Press.
- Austin, John L. (1975). *How to Do Things with Words*. James O. Urmson and Marina Sbisa (eds.). 2nd edition. Oxford: Oxford University.
- Austin, John L. (2007). *Söylemek ve Yapmak*. (Çev. Levent Aysever). İstanbul: Metis Yayınları
- Baxter, L. (2007). Problematizing the Problem in Communication: A Dialogic Perspective. *Communication Monographs*. 74 (1).
- Billig, M. (1987). *Arguing and Thinking: A Rhetorical Approach to Social Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Buber, M. (1958). *I And Thou* (2nd ed., W. Kaufmann, Trans.). New York: Scribner's.
- Buber, M. (1965). *Between Man and Man*, translated from Smith, Ronald G. Routledge Classics.
- Cohen, D. (1996). Law, Social Policy And Violence: The Impact Of Regional Cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70. 961-978.
- Çelebi V. (2014). "Gündelik Dil Felsefesi ve Austin'in Söz Edimleri Kuramı", *Beytulhikme An International Journal of Philosophy*, Volume 4 Issue 1.
- Downs, C. Valerie (1985). Interaction Involvement as a Predictor of Perceived Social Style: An Empirical Test of Dialogic Communication Assumptions. *Communication Research Reports*. 2 (1).
- English, A. (2011). Critical Listening and the Dialogic Aspect of Moral Education: J.F. Herbart's Concept of The Teacher as Moral Guide. *Educational Theory*. Volume 61, Number 2.
- Floyd, J. (2010). Provocation: Dialogic Listening as Reachable Goal. *International Journal of Listening*. 24: 3.
- Freire, P. (2000). *Yüreğin Pedagojisi*. (Translated by Özgür Orhangazi), Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Gadamer, H. (1989). *Truth and Method*. ad rev. ed., trans. Joel Weinsheimer and Donald G. Marshall, New York: Crossroads.
- Haste, H. ve Abrahams, S. (2008). Morality, Culture and The Dialogic Self: Taking Cultural Pluralism Seriously. *Journal of Moral Education*. 37, (3).
- Hart, P. R. & Burks M. D. (1972). Rhetorical Sensitivity and Social Interaction. *Speech Monographs*, 39:2.

- Peccei, J. S.,(1999), *Pragmatics*. London ; New York : Routledge.
- John J. M. & Beverly A. G. (1975). *Personal and Inter-Personal Communication: Dialogue with the Self and with Others*. Columbus, Ohio: Charles E. Merrill Publishing Company.
- Lane, D. S. (2005). "Dialogic Civility: A Narrative to Live". *Texas Speech Communication Journal*, 29 (2).
- Lensmire, T. (1994). Writing Workshop As Carnival: Reflections On An Alternative Learning Environment. *Harvard Educational Review*, 64, 371- 392.
- Linell, P. (2001). *Approaching Dialogue*. USA: John Benjamins Publishing.
- Matusov, E. (2009). *Journey Into Dialogic Pedagogy*. Hauppauge, NY: Nova Science Publishers.
- Saed, J.I. (2003). *Semantics*. 2nd ed., Oxford: Blackwell Publishers.
- Searle, J. R. (1965). *What is a Speech Act?*, in Max Black (ed.), *Philosophy in America*, Ithaca. N.Y.: Cornell University Press, London: Allen and Unwin..
- Searle, J. R. (1969). *Speech Acts*. An Essay in the Philosophy of Language, Cambridge: Cambridge University Press.
- Searle, J. R. (1975) *A Taxonomy Of Illocutionary Acts*. In K. Gunderson (ed.) *Language, Mind, And Knowledge*, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Searle, J. R. (1979). *Expression and Meaning*. *Studies in the Theory of Speech Acts*. Cambridge University Press: U.K.
- Stewart J. (1983). Interpretive Listening: An Alternative to Empathy. *Communication Education*, 32, 379-91.
- Stewart J. (2002). *Bridges Not Walls: A Book About Interpersonal Communication*.(Edit.) 10th Edition, USA: McGraw Hill.
- Swearingen, C. J. (1990). *The Interpretation of Dialogue*. Edit. Maranhao, Tuho, USA: The University of Chiago Press.
- Wortham, S. (2011). Wondering About Dialogic Theory and Practice. *Journal of Russian and East European Psychology*, 49 (2).